

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De orthographia dictionum e Graecis tractarum

Johannes <Tortellius>

[Venedig], 12. Nov. 1484

De aspiratione in medio ictionis

[urn:nbn:de:bsz:31-299711](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-299711)

- quædam fieri consuevit ordinum adequatio.
- H**ostis licet ab obſto obſtas non aspirato deduci uelint: cum aspiratione tamen ſcribendum differentie cauſa dicunt: ne in genitiuo plurali cum nomine prædicto. ſ. oſtium conueniret: & teſte Feſto apud antiquos peregrinus dicebatur: qui nunc hoſtis perduellio.
- H**oſtia declinationis primæ ab nomine hoſtis deduci perhibent: quia teſte Feſto laribus imolabant: quod ab illis hoſtes arceri putabant. Sed alio loco ait Feſtus hoſtia dicta ab eo quod eſt hoſtire. i. ferire.
- H**oſtimentum ſimiliter aſpiratur: & teſte Feſto eſt beneficii compensatio.
- H**oſticapax. i. hoſtium captor: & aſpiratur eodem modo.
- H**uc aſpiratur: quia ab hoc deriuatur.
- H**umus cum aspiratione ſcribitur.
- H**umare ſimiliter aſpiratur: & dicitur quaſi humo tegere.
- H**umor aſpiratur (& ut ferunt) ab humo dicitur.
- H**umero eodem modo ſcribitur: & ſignificat humorem teneo: unde humefco.
- H**umilis aſpiratur: quia ab humo dicitur: hoc eſt humi decliuis.
- H**umerus aſpiratur: quia (ut perhibent) ab humo descendit: eo quod humeri inſtar humi ſufferendis oneribus ſint apti.
- H**udus aſpirari quidam uolunt: & per ſyncopam ab humido deduci. alii uero ſine aspiratione ſcribendum uolunt: & per abiectionem primæ litteræ a ſudore deducunt: unde & uuidus & uliginofus.
- H**ululo cum aspiratione & ſimplo. i. utrobique nonnulli ſcribi uolunt: & hoc ob ſpiritus uehementiam: uel quia ab huius interiectione deriuari putant.
- H**umanus cum aspiratione ſcribitur: & iuxta litteram ab humo: ſecundum ſenſum uero ab homo deriuari uidentur. Vnde etiam humanitas quæ teſte Petronio grammatico proprie eſt eruditio inſtitutioque: quæ in bonas artes didicimus: quas qui ſinceriter (ut ait) cupiunt appetunt: hi ſunt maxime humaniſſimi. Et quoniaſ diſciplina hæc ex uniuerſis animantibus ſoli homini eſt conceſſa: humanitas maxime appellatur.
- De aſpiratis in medio dictionis.
- Idem ut putamus ſufficienter de his dictionibus: quæ apud Latinos in initio aſpirantur: Reſtat iam ut iam de his: quæ in medio aſpirationem retinent pertractemus.
- Aha interiectione eſt: & in medio duarum uocalium aſpiratione detinet. Nam ut aiunt grammatici ipſe affectus quo interiectiones promunt: cogit eas interdum præaſpirari: ut cum dicimus: Ha uirgo inſelix. Interdum poſtaſpirari: ut Ah te ne frigora lædant. Naſ maior i fine dictionis huius ſpiritus exigi uidetur: & maior alteri in principio. Interdum iter aſpirari ut Plautus: aha: ohe. Iuuenalis in ſeptima ſatyra. Statuer eſt cum dixit Horatius ohe. nam non ad placitum ueræ interiectiones eſſe uidentur: uelut cæteræ orationis dictiones: ſed naturales potius. Vnde etiam omni ſunt interdum nationi communes. Aſpirantur ergo in medio aha: uha: ohe: quæ per apocopen plerumque proferimus dicentes ah uah: ut Terentius: Vah conſilium callidum: ſimiliter oh.
- A**hhorreo cum aſpiratione poſt ab ſcribitur: Et uniuerſaliter omnes dictiones: quæ in initio aſpirantur: ſi cuius præpoſitionibus componunt: ſeruant aſpirationem in medio: ut perhorreo: inhorreo: & ſimiles.
- A**hinc ob eandem cauſam in medio aſpiratur.
- A**dhæreo ex ad & hæreo componitur: & aſpirationem ſeruat in medio.
- A**henum aſpirandum eſſe ante. e. poſt. a. litteram putauit Gellius li. ii. noſtium atticarum ex Fidi multi nominis romæ grammatici auctoritate: qui ei librum æneidos ſecundum mirandæ uetuſtatis oſtendit emptum uiginti aureis quem ipſius Virgiliuſ fuiſſe credebat: in quo duo iſti uerſus cum ita ſcripti forent: Veſtibus ante ipſum primoque in limine pyrrhus Exultat telis & luce coruſcus ahenæ: additam inquit ſupra uidimus. h. litteram: & ahenæ factum: ſic in illo quoque Virgiliuſ uerſu in optimis inquit libris ſcriptum inuenimus: Aut ſolis undam tepidi deſpumat aheni: cuius ut parum ſupra ait: nulla ratio uiſa eſt: niſi ut firmitas & uigor uocis: quaſi quibusdam neruis additis intenderetur.
- A**nhelo ſcribitur ſimiliter per aſpirationem ante. e. nam ab halo trahitur: & ante præpoſitione: quæ non inuenitur niſi in compoſitione: & mutat. m. in. n. alii uolunt ab ad. alii ab ana.
- C**ohors cum aſpiratione in medio ſcribitur: & quidam ſimplicem putant. Quidam ex con & hortor compoſitione uolunt: eo quod tribunus illam: uel ipſa ſeſe mutuo frequenter ad pugnam hortari ſoleat.
- C**ohabito cum aſpiratione in medio ſcribitur: quam ex ſua compoſitione conſeruat.
- C**ohæreo ſimiliter in medio aſpiratur: quia aſpirationem ex ſua compoſitione non reiicit.
- C**ohibeo cum aſpiratione ante. i. ſcribitur. nam deriuatur a con & habeo: ubi abiicitur. n. & ipſus. a. in. i. conuertitur. Non tamen coerceo cum aſpiratione ſcribitur: quia arceo (a quo deriuatur) illam minime detinet.
- D**ehinc ob eandem cauſam aſpirationem in medio detinet.
- E**xhalo aſpiratur in medio: quia ab ex & halo componitur.
- I**nphio quia ab hio aſpirato componitur: aſpirationem conſeruat in medio.

- I**nhibeo simili modo aspirationem mediam seruat.
- I**nhabilis eodem modo scribi habet.
- I**ncho hac ratione aspiratur in medio: ut secunda. *f.* uocalis per aspirationem auctiore & differenti spiritu a prima eiusdem speciei littera sonare uideatur: & licet in aliis temporibus & personis secunda uocalis in aliam commutetur: tamen ne a principali discrepent: aspirationem conseruant.
- I**nchoo cum aspiratione post. *c.* scribendum asserunt: alii ab ipso. *c.* amouentes: inter duo. *o.* collocant: ac inchoo scribunt.
- I**nhorreo aspiratur in medio: ut supra uidimus in abhorreo.
- L**achryma teste Gellio li. ii. noctium atticarum cum aspiratione post. *c.* scribitur: ex eadem ratione: quam diximus in dictione ahenum.
- M**ihi cum aspiratione in medio scribitur: nec ante aspirationem habet. *c.* consonantem: ut in antiquis marmoreis inscriptionibus romae aspeximus: nec ut puto cum sono eius consonantis proferebatur: sed cum ab incisiis quibusdam cum. *c.* littera ante aspirationem scribi coeptum fuerit: eius litterae sonum assumpsit: quem etiam ea dictione nunc quoque recte descripta conseruat. nam tunc quoque ut scribebatur: sic prolata sine. *c.* fuisse existimo: quod simile de nihil & nihilum puto. At nonnunquam a nostris mi unica syllaba absque sequenti aspirata scribitur: & profertur. Iuuenalis in satyra Omnibus in terris: Pallidulus mi Brutidius meus ad Martis fuit obuius aram: similiter Catullus: Lesbiam mi dicit semper male. idem alio in loco: Minister uetuli puer phaleri Inger mi calices amariore. Virgilius: Et mi genus ab Ioue summo. Quod ex graecorum imitatione profecisse puto: qui uos scribunt & dicunt: ita ut diphthongus ipsa *oi* in. *i.* nostrum sit conuersa: quae in. *oe.* conuertere debuit: & dici *oe:* quod teste Festo antiqui nostri obseruauerunt dicentes ac scribentes *oe* *cu3*. *oe.* diphthongo pro *mi*. Vnde in emendatissimo Gellio circa initium libri. xi. noctium atticarum scriptum reperiri ita *oe* cum. *oe.* diphthongo in fine pro itali.
- N**ihilum cum aspiratione media scribitur: a quo per apocopen extremae syllabae factum est nihil: & per syncope *am* nil. Quibus hoc modo teste Seruio super. vi. aeneidos in constructione utimur: ut si pars sequens orationis a uocali inchoet dicimus nihil: ut Virgilius:
Heu nihil inuitis fas quenuquam fidere diuis. Si autem a consonante initium sumat nihil ponimus. ut Iuuenalis: Nil tale expectas: & tamen nil producit cum nihil corripitur.
- P**ulchrum cum aspiratione post. *c.* scribi consuevit: quae teste Seruio & Prisciano in dictionibus latinis regulariter post eam consonantem aspirationis nota nunquam scribatur.
- P**raehendo aspiratur in medio: ut secunda uocalis per aspirationem auctiore & differenti spiritu a prima eiusdem speciei littera sonare uideatur. Quod si quis quaerat cur in *Beem Creem Screem* & ceteris huiusmodi nota aspirationis non ponitur: respondemus: ne a principalibus discrepare uideantur. nam *Beo: Creo: Screo* aspiratione carent: quare & ceterae personae etiam si eiusdem speciei uocales habeant minime aspirantur.
- P**erhorreo in medio aspiratur: ut supra uidimus in dictione abhorreo.
- S**epulchre cum aspiratione media a plerisque scribitur: ut pulchre: de quo supra uidimus.
- T**raho cum. *t.* simplici & aspiratione ante. *o.* scribitur. idque fieri dicunt ut in secunda & tertia persona a uerbo differat *Traeo:* quod minime aspiratur: & ex trans & eo componitur. nam quemadmodum transpono cum. *ns.* & traiono absque. *ns.* scribitur: & transduco ac traduco similiter: ita etiam transeo & traco ueteres protulerunt.
- V**chemens cum aspiratione media scribitur: & (ut aiunt) dictum quasi uehat eminenter. alii ob id quoque aspirari dicunt: ut augmento spiritus eadem uocales in eadem dictione proferantur: ut de praehendo diximus.

De aspiratione terminali.

Estat ut de terminali aspirationis nota aliqua pertractemus: quae sane in nullis dictionibus latinis reperitur: praeterquam in paucis interiectionibus: ut *Ah Vah Oh:* quae Prisciano teste per apocopen ultimae uocalis proferuntur. Quod similiter nec in dictionibus graecis comperiri libet. At in barbaris quibusdam post tres mutas terminalis habetur: uidelicet post. *c. p. & t.* ut *Sardoch* Ioseph Deleth. Et haec de aspiratione dicta sufficiant.

Dictionum graecarum & latinarum: quae scribuntur per. *h.* litteram tam in principio medio quam in fine orthographia finit: Incipit earum quae ab. *i.* uocali scribuntur.

A cum. *i.* latino scribitur: fuit minor Athlantis filia: de qua Homerus libro. xiiii. odyssae ait: *Τὴν μὲν Ἴανηίδην:* est etiam interieccio exultantis.

Iachus cum. *i.* latino & *ch.* aspirato scribitur: nomen est Bacchi: quod deductum uolunt ab *ia:* hoc est eiusmodi uoce: & *χέων* hoc est fundens: quasi eiusmodi laticiae uoce clametur. alii uero componi uolunt ex *ἰωοσ* quod est uinum per abiectionem partis diphthongi: & commutationem aliarum litterarum in. *a.* uocalem: & *χέων* quod est fundens.